

УДК 65.011.44

Колєсник Т.С.,
аспірант*

Харківський державний університет харчування та торгівлі

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Для досягнення ринкового успіху стратегія підприємства має бути побудована на міцній економічній основі та орієнтована на постановку основних довгострокових цілей і розробку практичних рекомендацій, ухвалення курсу дій і розподіл ресурсів, необхідних для досягнення поставлених цілей. У зв'язку з цим, останніми роками вітчизняні та зарубіжні дослідники почали приділяти особливу увагу не тільки питанням формування загальної стратегії підприємства, але й фінансовій стратегії, розглядаючи її як ключову функціональну стратегію.

Фінансова стратегія є могутнім інструментом досягнення пріоритетних фінансових цілей підприємства та його власників. Ступінь ефективності реалізації фінансової стратегії залежить від правильності її розробки, повноти обліку й оцінки чинників, що впливають на підприємство. Це вимагає розкриття сутності, визначення напрямів, цілей і об'єктів фінансової стратегії підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий вклад у дослідження проблеми щодо визначення напрямів фінансової стратегії підприємства зробили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, а саме Бараненко С.П., Веретенникова А. Б., Гениберг Т.В., Путятин Ю. А., Геращенко І. П., Горяїнова С. Б., Степаненко А.В., Шахов А.М., Дженес Е., Зонгшенг Л. Питанням процесу формування фінансової стратегії присвятили свої наукові роботи І. Ансофф, Г. Мінцберг, І.А. Бланк, О.Ю. Масленіков, А. Томпсон, А. Чандлер, А.Дж. Стрікленд, В.З. Потей, Г.О. Партін, Л.Ф. Ніколаєнко.

Як свідчить аналіз публікацій по даній проблемі, у вчених немає єдиної точки зору відносно визначення системи напрямів фінансової стратегії, що обумовлює необхідність подальшого дослідження та вивчення даної проблеми.

Постановка завдання. Виходячи з недостатнього рівня розробки досліджуваної проблематики, метою статті є обґрунтування системи напрямів, цілей і об'єктів фінансової стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення напрямів фінансової стратегії є предметом численних дискусій, оскільки прояв фінансових компетенцій пов'язаний не тільки із залученням і використанням фінансових ресурсів, але і з оптимальним їх розподілом, вибором економічно обґрунтованих їх джерел, формуванням інвестиційної привабливості підприємства тощо.

Узагальнення авторських підходів щодо формування напрямів фінансової стратегії представлені в таблиці 1. Наведені дані свідчать, що, незважаючи на наявні суттєві розбіжності, є принаймні два принципово важливих аспекти, з якими згодні майже всі дослідники. Такими загальними напрямками є стратегія формування фінансових ресурсів (або стратегія фінансування) й інвестиційна стратегія (або стратегія їх використання). Висвітлена єдність пояснюється змістом фінансової діяльності, що характеризується визначеною вище дихотомією – необхідністю залучення джерел фінансування та їх цілеспрямованим використанням.

Аналізуючи представлені в науковій літературі підходи, на наш погляд, слід звернути увагу на різноманітність аспектів фінансової діяльності, які, відповідно до праць [11; 10; 1; 4] можуть мати стратегічний характер – це і правові відносини, і податкова сфера, і ціноутворення. З нашої точки зору, такий плюралізм, на жаль, не сприяє упорядкуванню процесу формування фінансової стратегії, адже побудова, наприклад, легітимних правових відносин із зовнішніми фінансовими інституціями є предметною сферою права, тому, розробляючи фінансову стратегію, слід передбачати лише певний час на укладання угод із кредиторами або інвесторами, а не будувати в її межах систему довгострокових дій із правового забезпечення.

У зарубіжній практиці фінансового менеджменту досить часто як окремий напрям фінансової стратегії пропонується розробляти стратегію розподілу прибутку [11; 10; 12]. У ході такого розподілу має бути прийнято рішення про співвідношення між часткою прибутку, що реінвестується, та часткою прибутку, що спрямовується на дивідендні виплати й інші цілі споживання.

Результатом такого рішення може бути збільшення розміру інвестованого капіталу за рахунок капіталізованого прибутку, тобто розширення частки власних джерел фінансування. Оскільки за змістом такі дії є більшою мірою середньостроковими та потребують щорічного перегляду (залежно від фактично отриманих фінансових результатів), то вважаємо, що їх доцільно розглядати як один із

* Науковий керівник: Гросул В.А. – д.е.н., професор

важливих напрямів фінансового планування, який забезпечує підґрунтя стратегії формування фінансових ресурсів (або стратегії фінансування).

Таблиця 1

Узагальнення підходів до виділення напрямів фінансової стратегії

Напрямок фінансової стратегії \ Автор	Бланк І.О	Герашченко І.П.	Баранко С.П., Міхель В.С.	Павлічек Я	Дженес Е.	Зонгшенг Л.	Путятін Ю., Пушкар О., Трийд О.	Геніберг Т.В., Іванова Н.А., Полякова О.В.	Горянова С.Б.	Веретеннікова А.Б.	Степаненко А.В.	Шахов А.М.
1. Стратегія формування фінансових ресурсів (стратегія фінансування, кредитна стратегія)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. Інвестиційна стратегія (стратегія використання фінансових ресурсів)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3. Стратегія забезпечення фінансової безпеки	+		+								+	+
4. Стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю	+		+								+	+
5. Стратегія розподілу прибутку				+	+	+						
6. Стратегія правових відносин				+	+							
7. Структурна стратегія		+										
8. Податкова стратегія			+									
9. Стратегія на ринку цінних паперів								+				
10. Стратегія на ринку грошей								+				
11. Цінова стратегія								+				
12. Стратегія оптимізації ризиків									+			
13. Стратегія подальшого розвитку									+			

Джерело: авторська розробка на основі [1-9]

Не заперечуючи важливість забезпечення фінансової безпеки, яку пропонується розглядати як окремий об'єкт стратегічного управління в працях [2; 1; 8; 9], на наш погляд, такий напрям не існує автономно від стратегії формування фінансових ресурсів або їх використання. Розробляючи систему довгострокових цілей і заходів, наприклад, у сфері фінансування, фінансові менеджери повинні формувати структуру капіталу таким чином, щоб забезпечити прийнятний рівень фінансового ризику, фінансової стійкості, платоспроможності тощо. Рішення стосовно обсягу і джерел залучення фінансових ресурсів мають прийматися і оформлюватися у стратегію фінансування тільки за врахування таких вимог, які є складовими фінансової безпеки. А отже забезпечення останньої має розглядатися як умова формування фінансової стратегії або як один із критеріїв дієвості та результативності її реалізації.

Аналогічних позицій ми дотримуємось і стосовно стратегії підвищення якості управління фінансовою діяльністю, запропонованої вперше І. Бланком [2] і підтриманої низкою вітчизняних й російських дослідників [1; 8; 9]. Але, на відміну від забезпечення фінансової безпеки, яка безпосередньо формується у фінансовій сфері, підвищення якості управління знаходиться в прямій компетенції кадрової служби підприємства та його інформаційного відділу (або відділу з інформаційних технологій). Якість управління фінансовою діяльністю, в першу чергу, залежить від компетенцій персоналу та його здатностей до розвитку, відповідно, вимоги до їх формування висуваються у процесі розробки кадрової стратегії підприємства. Стосовно інформаційного забезпечення прийняття фінансових рішень, то воно має виступати елементом загальної інформаційної системи підприємства, яка організовує і упорядковує весь інформаційний потік залежно від потреб і користувачів. За визначених умов підвищення якості управління фінансовою

діяльністю, на наш погляд, більш доцільно розглядати як важливе завдання управління підприємством у цілому, а не як окремий напрям його фінансової стратегії.

Існуючі у фаховій літературі пропозиції стосовно виділення стратегії на ринках грошей і цінних паперів [4], хоча і можуть мати місце за диверсифікованої фінансової діяльності підприємства, проте не виключають необхідності розробки стратегічних рішень щодо залучення та використання грошових коштів та/або емісії/купівлі цінних паперів. Отже, поведінка підприємства на цих ринках все одно зумовлює доцільність розробки насамперед ключових напрямів фінансової стратегії: формування та використання фінансових ресурсів, а форма самих фінансових ресурсів при цьому буде мати вже другорядне значення.

Грунтовні дослідження фінансової стратегії та її напрямів проведено І. Геращенко, якою запропоновано виділяти інвестиційну, кредитну та структурну фінансові стратегії [5]. Якщо з приводу інвестиційної стратегії науковцями досягнуто спільної думки, то кредитна, з нашої точки зору, за змістом повністю співпадає зі стратегією формування фінансових ресурсів (за термінологією І. Бланка). Між тим, таке формулювання не можна визнати досить вдалим, оскільки підприємство може запроваджувати консервативний підхід до фінансування виключно за рахунок власного капіталу, відмовляючись від кредитування взагалі. За таких умов формування кредитної стратегії, хоча за змістом цілей і дій є зрозумілим, проте не співвідноситься з типом заходів.

Стосовно «структурної» стратегії (за І. Геращенко), то вважаємо необхідними зазначити, що в авторському трактуванні вона є процесом оптимізації структури капіталу, активів, власного капіталу, розподілу прибутку, тобто саме тих дій, які мають здійснюватися не відокремлено, а під час розробки та прийняття стратегічних рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів.

Отже, зважаючи на висловлені зауваження, вважаємо коректним точку зору тих науковців, які пропонують виділяти два принципові напрями фінансової стратегії, що у сукупності описують зміст усіх можливих стратегічних цілей і дій у сфері фінансової діяльності підприємства: стратегію фінансування та інвестиційну стратегію, кожна з яких визначається власною системою цілей і об'єктів (рис. 1).

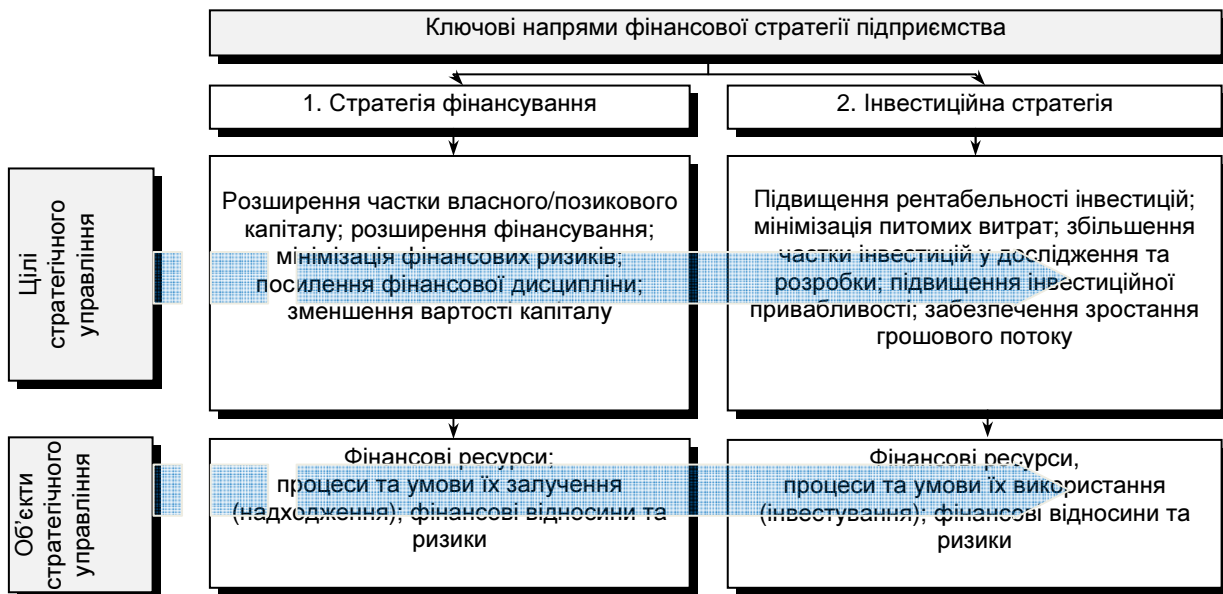

Рис. 1. Ключові напрями, цілі та об'єкти фінансової стратегії підприємства

Джерело: авторська розробка

Виділення об'єктів фінансової стратегії зумовлено необхідністю конкретизації тих процесів і явищ, які породжують проблемні ситуації у фінансовій сфері і вимагають здійснення керуючих впливів щодо їх стану або властивостей. Формування фінансових ресурсів пов'язано із визначенням потреби у них, джерел їх залучення, пропорцій формування, які мають задовольняти вимогам ефективного фінансового управління. У зв'язку з цим нами пропонується в якості об'єктів стратегічного фінансового управління під час розробки стратегії фінансування розглядати безпосередньо обсяг і склад фінансових ресурсів, процеси та умови їх надходження; фінансові відносини із власниками, кредитними установами, а також ризики, що виникають під час залучення фінансових ресурсів.

Висновки з даного дослідження. Використання фінансових ресурсів пов'язано із їх інвестуванням у господарську діяльність підприємства, а отже основними об'єктами такої стратегії

мають бути: структура активів, процеси та умови їх створення або придбання, фінансові відносини із інвесторами, податковими органами, державою, а також ризики, що супроводжують таку діяльність.

Таким чином, розроблена система напрямів, цілей і об'єктів фінансової стратегії дозволяє сформулювати комплексне уявлення про сфери прийняття стратегічних рішень у фінансовій діяльності підприємства та становить підґрунтя для визначення послідовності дій щодо впливу на визначені об'єкти стратегічного управління.

Література

1. Бараненко С.П. Виды и элементы финансовой стратегии предприятия / С.П. Бараненко, В.С. Михель // Роль и место цивилизованного предпринимательства в экономике России: сб. науч. трудов. – 2012. – С. 17-25.
2. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр; Эльга, 2004. – 720 с.
3. Веретенникова А. Б. Портфель финансовых стратегий и его значение в процессе стратегического финансового планирования / А. Б. Веретенникова // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. – 2004. – Вип. 75. – С. 10-14.
4. Гениберг Т.В. Сущность и методические основы разработки финансовой стратегии фирмы [Электронный ресурс] / Т.В. Гениберг, Н.А. Иванова, О.В. Полякова // Научные записки НГУЭУ. – 2009. – № 4. – Режим доступа: http://www.nsuem.ru/science/publications/science_notes/2009_4/3.
5. Геращенко И. П. Финансовая стратегия: моделирование и оптимизация : монография / И.П. Геращенко. – СПб.: Книжный дом, 2009. – 348 с.
6. Горяинова С. Б. Финансовая стратегия и ее роль в обеспечении развития предприятия / С. Б. Горяинова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2010. – С. 184-187.
7. Путятин Ю. А. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия: монография / Ю. А. Путятин, А. И. Пушкарь, А. Н. Тридед. – Х. : Основа, 1999. – 488 с.
8. Степаненко А.В. Теоретические аспекты разработки финансовой стратегии предприятия / А.В. Степаненко // Успехи современного естествознания. – 2010. – №4. – С. 95-97.
9. Шахов А.М. Финансовые стратегии обеспечения конкурентоспособности страховых организаций [Электронный ресурс] / А.М. Шахов // Упр. экон. системами: электрон. науч. журн. – 2011. – № 2 (26). – Режим доступа: <http://uecs.mcnp.ru/modules.php?name=News&file=article&sid=336>.
10. Genes A. Corporation Financial Strategy [Электронный ресурс] / A. Genes. Режим доступа: <http://ezinearticles.com/?Corporation-Financial-Strategy&id>.
11. Pavlíček J. Corporate Financial Strategy in SMEs / J.Pavlíček // Proceedings of the World Congress on Engineering. – 2009. – Vol. II. – P. 1356-1358.
12. Zongsheng L. Strategic Financial Management in Small and Medium-Sized Enterprises / L. Zongsheng // International Journal of Business and Management. – 2010. – Vol. 5. – №2. – P. 132-136.